

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Juridische Zaken en
Wetgevingsbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum 18 april 2025
Betreft Reactie op de motie van de leden Van Nispen en Palmen

Onze referentie
6301720

Hierbij reageer ik op de motie van de leden Palmen en Van Nispen die is ingediend bij de vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Justitie en Veiligheid en die uw Kamer op 26 november 2024 heeft aangenomen.¹ Met de motie wordt de regering verzocht om een brief aan uw Kamer te sturen met daarin de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie Silvis. Daarnaast wordt verzocht met aanvullende voorstellen te komen om het aantal advocaten in dienstbetrekking bij de ministeries uit te breiden en vaker andere advocatenkantoren voor de juridische dienstverlening in te schakelen. Verder wordt de regering verzocht jaarlijks inzichtelijk te maken hoeveel opdrachten aan Pels Rijcken en andere advocatenkantoren worden verstrekt en wat de reden voor de inzet is.

Stand van zaken aanbevelingen commissie Silvis

Zoals de toenmalige minister van Justitie en Veiligheid op 2 juni 2023 in de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Silvis heeft aangegeven, eindigt de commissie haar rapport met vijf aanbevelingen.² Deze aanbevelingen zien, kort gezegd, op het strategisch gebruik van andere advocatenkantoren naast dat van de landsadvocaat (onder handhaving van voldoende kritische massa aan opdrachten voor de landsadvocaat), het sluiten van een overeenkomst met (het kantoor van) de landsadvocaat naar voorbeeld van het Deense landscontract en het versterken van het opdrachtgeverschap.

In de kabinetsreactie op het rapport heeft mijn ambtsvoorganger beschreven dat zij de aanbeveling over het sluiten van een nieuw contract met het kantoor Pels Rijcken naar voorbeeld van het Deense landscontract direct ter hand had genomen. Het gewijzigde landscontract heeft zij gelijktijdig met de kabinetsreactie aan uw Kamer toegezonden. Ten aanzien van de aanbeveling om naast de inzet van de landsadvocaat ook strategisch gebruik te maken van de inzet van andere kantoren heeft mijn ambtsvoorganger u laten weten te bezien of reeds bestaande contracten die sommige ministeries hebben met een aantal andere grotere advocatenkantoren voor het leveren van advocatendiensten, kunnen worden uitgebreid naar de andere ministeries. Het doel hiervan was om contractvoorwaarden zoveel mogelijk te uniformeren en daarmee binnen de Staat

¹ Kamerstukken II, 2024-2025, 36 600 VI, nr. 87.

² Kamerstukken II, 2022-2023, 36 200 VI, nr. 133.

meer keuzemogelijkheid te bieden bij de beslissing om advocatendiensten in te zetten.

Onze referentie
6301720

In mijn brief van 22 oktober 2024 heb ik u laten weten dat de minister van Financiën naar verwachting eind 2024 overeenkomsten zou sluiten met andere advocatenkantoren waarvan ook andere onderdelen van de Staat gebruik kunnen maken.³ Inmiddels heeft de minister van Financiën, mede ten behoeve van het gebruik door andere onderdelen van de Staat, zes advocatenkantoren gecontracteerd. Ik heb in mijn brief van 22 oktober 2024 ook aangegeven dat het kabinet voornemens is de totaalkosten die jaarlijks aan deze advocatenkantoren worden voldaan, gelijktijdig met de kosten die aan de landsadvocaat zijn voldaan over het afgelopen kalenderjaar, aan uw Kamer toe te sturen. Uw Kamer kan op die manier een beeld krijgen van de mate waarin binnen de rijksoverheid een beroep wordt gedaan op de landsadvocaat en op deze andere advocatenkantoren.

Versterking en inzichtelijkheid verleende opdrachten

Over de opvolging van de aanbevelingen ten aanzien van de versterking van het opdrachtgeverschap kan ik uw Kamer het volgende melden. De commissie Silvis zag grote voordelen in het feit dat de landsadvocaat zich heeft gevormd naar de behoefte van de Staat en een institutioneel geheugen heeft aangaande juridische kwesties waarin de Staat verwickeld is of is geweest. De commissie noemt dat de keerzijde hiervan is dat de Staat daarmee afhankelijk is van Pels Rijcken. In dat kader heeft de commissie aanbevolen dat de Staat zijn opdrachtgeverschap en inkoopproces verder professionaliseert, waardoor de Staat zelf een compleet overzicht heeft van de juridische kwesties die spelen en hebben gespeeld binnen de Staat. Hierbij wijst de commissie ook op het belang van structurele monitoring en evaluatie van de advocatendiensten.

In de kabinetsreactie heeft mijn ambtsvoorganger aangekondigd dat het kabinet voornemens was om de centrale coördinatie bij de ministeries te versterken door meer structureel relevante gegevens op uniforme wijze te gaan registreren en daarover periodiek in interdepartementaal verband te spreken zodat de ministeries beter in staat zullen zijn trends te signaleren en hierop in te spelen. Deze werkwijze is eerst door een kopgroep van een aantal ministeries en Rijkswaterstaat uitgewerkt en toegepast. De leden van de kopgroep hebben over 2024 een registratie bijgehouden van een aantal gegevens per opdracht (zoals het type dienst, het type procedure, het rechtsgebied en de reden voor de inzet van de landsadvocaat). Zoals ik heb aangegeven is het de bedoeling dat andere departementen binnen afzienbare tijd ook op deze wijze gaan werken.

De huidige werkwijze van de kopgroep is echter arbeidsintensief en kent een zekere foutgevoeligheid omdat zowel de registratie als de koppeling van de gegevens handmatig plaatsvindt. Daarnaast kent de Staat een groot aantal diensten die op afstand staan van de bestuursdepartementen waarvan het ingewikkeld is om exacte gegevens ten aanzien van het gebruik van advocatendiensten te achterhalen. Er is gebleken dat om volledige en betrouwbare cijfers te kunnen opleveren over de inzet van advocaten door de Staat, het noodzakelijk is het proces van de opdrachtverlening voor advocatendiensten door de Staat te uniformeren middels een digitaal systeem. Er wordt op dit moment onderzocht wat de kosten zijn die hiermee verband houden en of hiervoor middelen beschikbaar zijn.

³ Kamerstukken II, 2024-2025, 36 600 VI, nr. 11.

Of het kabinet voor de gehele Staat kan voldoen aan de oproep in de motie om jaarlijks inzichtelijk te maken hoeveel opdrachten aan Pels Rijcken en andere advocatenkantoren worden verstrekt en wat de reden voor de inzet is, zal eveneens afhangen van de mogelijkheden een dergelijk systeem te ontwikkelen. Ik houd uw Kamer daarvan op de hoogte.

Aanvullende voorstellen uitbreiding advocaten in dienstbetrekking

In de motie wordt de regering tevens verzocht met aanvullende voorstellen te komen om het aantal advocaten in dienstbetrekking bij de ministeries uit te breiden. Het kabinet herkent dat er binnen de Staat goede ervaringen zijn met advocaten in dienstbetrekking. Deze advocaten zijn nu veelal op specifieke rechtsgebieden werkzaam. De voordelen die de advocaten in dienstbetrekking met hun advocatenpraktijken op bepaalde rechtsgebieden voor het Rijk bieden hebben in de loop van de jaren tot een uitbreiding van het aantal advocaten geleid. Mijn ambtsvoorganger gaf in de kabinetsreactie op het rapport van de commissie Silvis al aan dat uitbreiding van het aantal advocaten dat werkzaam is op specifieke rechtsgebieden bij ministeries voor het kabinet een reële mogelijkheid is in aanvulling op de landsadvocatuur en de (strategische) inzet van andere kantoren. Het kabinet zet er op in om, met inachtneming van de bevindingen van de commissie op dit onderdeel, goed te blijven monitoren op welke rechtsgebieden een dergelijke uitbreiding of inzet van advocaten in dienstbetrekking concrete voordelen zou kunnen opleveren. Daarvoor is echter noodzakelijk dat er binnen de Staat een beter beeld ontstaat van de aard van de opdrachten die aan advocatenkantoren worden verleend. Zoals ik hierboven beschreef zal dat afhangen van de mogelijkheden een digitaal systeem te ontwikkelen voor de opdrachtverlening dat binnen de Staat wordt toegepast. Zoals ik heb aangegeven, houd ik uw Kamer daar vanzelfsprekend van op de hoogte.

Voorts kan ik uw Kamer melden dat ter uitvoering van de aanbevelingen van de commissie Silvis er twee keer per jaar professionele ontmoetingen worden georganiseerd voor juristen van de rijksoverheid waarin kennis uit de adviespraktijk van de landsadvocaat en de ervaring van deskundigen van de zijde van de rijksoverheid op specifieke thema's worden gedeeld. Ook worden binnen de ministeries vaker evaluaties uitgevoerd van de inzet. Zoals ik heb aangegeven in mijn brief van 22 oktober 2024 zal het kabinet over de bevindingen naar aanleiding van de verbeterde informatiepositie binnen de kopgroep rapporteren in de Jaarrapportage juridische kwaliteit Rijk die jaarlijks wordt gepubliceerd.

De Minister van Justitie en Veiligheid,

D.M. van Weel